

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ———— 8 kor.
Félévre ———— 4 „
Negyedévre ———— 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Dr. Ugron Gábor

nyug. főispán felolvasása.

(tartotta Kolozsvárt 1914. november hó 17-én a Szent Imre-Egyesület által az egyetem aulájában rendezett matinén, a vörös kereszt javára.)

Szuroksötét éjszaka volt.

Nemzetiségi és társadalmi viszály, osztály- és felekezeti gyűlölet rágta nemzetünk fájának gyökerét. A nagy bizonytalanság denevér szárnyaival csapkodott nemzeti vagyunk füstölő romjai között és a mindent megváltó hajnalt remélve és keresve, fenekedő agyarkodással támadta a magyar a magyart.

A szuroksötét éjben sivitva fűtyölt a halált-osztó ólomgolyó. — Egy gyáva szív alattomos becstelensége az erős, a bátor a becsületellen. — Egy megromlott gyermek egy porba sűjtja a legnagyobb Akaratot és inogva földre hull két ország koronája.

Megdördül az ég! Ötven millió ember lelkének háborgó zugása, tengernyi szív összedobbanása!

Megremeg a föld! Meghasad az éjszaka szemfedője és véresen bukik fel az ég peremén a nap, — a bosszut lihegő háboru!

Véres hajnal — de megszünt a sötétség, eltűnt a bizonytalanság!

Világháboru, — de mindent és mindenkint összeirasztó belső béke!

A porbasújtott Nagy Akaratot pótolja két erős és egységes nemzet egybeforrt érzése. A tengernyi szív összedobbanása tüzvihart kelt, Aetnává válik, mely áradatát az acélos karokba önti. Tüzes lávakaroknak ökle sújt az északi kolosszus bünszerző képéhez és a hitvány eszközt, a gyáva orgyilkosokat lába dobbanásával morzsolja szét!

Összefognak az erős, a bátor nemzetek. Becsületlen szövetséget, becsületellen állók! Magasra röppen a császári sas, nyomán az égretörő turulmadárnak! Világhatárt rajzolnak büntetve suhogó szárnyaikkal!

Igába kell hajolni az áruló északi Néronak; — a férgeket pedig diadalkocsink kerekei morzsolják szét!

Világháboru, — könnytenger, — bugó sóhajlás, — vérözön!

Véres hajnaltól! — hibor alkonytig! És elindultak a fiaink a csatába.

Csákójukon szeretőtől piros rózsza, homlokukon édes anyjuk áldó csókja. Itthon marad hitves, gyermek, forró keblek, édes gondok.

Előttük a sötét jövő: küzdelmek és fáradalnak, nehéz csaták, vértengerek.

Anyá, hitves sírva- sírnak; már előre meggyászolják szerettüket. Szívük sokszor török össze s mégis mindig egész marad.

Pedig dalólva mennek a fiúk a csatába!
Mert nagy az ők bizodalunk!

Győzelmekről, dicsőségről álmodoznak. Feltámadott hagyományok, hős apaink élő lelke égeti a kebleiket. Feltámadott kötelesség, melynek szálát történelmi igazságok nagy ereje fonja össze. Dicsőősök szép erkölce tanítgatja fiainkat a hazáért áldozásra. Emlékeznek magyar hirre, dicsőségre. Emlékeik virágával koszorúzzák a nagyősök mohos sírját.

Elmúlt idők szenvedése, elhunyt apák szép példája méltó mindig követésre!

Ezért mennek dalólva a fiúk a csatába!

Szemük bátor, testük izmos, karjuk acél. Győzniök kell s várja itthon győzedelmi arany babér!

Lelkük felszáll, szárnyal messze, múlt időkön és tereken s jelentkezik idők múltán unokáink szeme előtt, mint okulás, példaadás, vizasztalás, kötelesség és a haza iránt való törhetetlen mély szeretet.

Mehetnek dalólva a fiúk a csatába!
De nem maradhat tétlen senki a nap alatt. „Mert senki sem állhat meg egy helyen, mikor a talaj mozog alatta!” — mondja a „Háboru és béke” nagy írója.

Már pedig mi vulkánon állunk; inog a föld Európa alatt. Millió és millió ember, — a nemzetek színe-jáva — megmozdult, készül, elindul véres harcokra és szörnyű háborukra.

Senki sem maradhat tehát tétlen, mikor

Ave Mária.

A téli esthomály
Ráborul a tájra
Mekondul a harang
Ave Mária,
Áhítatos hangja
Lágyan, halkán zsongva
Imára hívogat
A kiesi templomba.

Halaványan dereng
Az örök mécs fénye,
Az oltárról reánk
Isten anyja néz le,
Csüggedő szívünkben
Új reménység támad
S halkán rebegjük el
Esdeklő imánkat:

„Szűz Mária anyánk
Hazánk patrónája

Te hozzád repül fel
Szívünk hó imája,
Fogadd kegyelmesen
S mutasd be az Urnak,
Azokért könyörgünk
Kik értünk harcolnak.
Légy velük a távol
Véres csatatéren
Ezer veszély között

Vezesd őket kézen,
Drága életüket
Szereteted ovja
Ne találja őket
Ellenség golyója.

Mikor kifáradva
Pihenőre térnek
Enyhítsd meg hidegét
Az északi szélnek
Kemény fekhelyükre
Terítsd rá palástod
S bocsáss szemekre
Enyhet adó álmat.

Fegyverüket vezesd
Fényes diadalra,
A világ ámulva
Nézzen a magyarrá;
S mikor majd a harcot
Béke koszorúzza,
Szerető karunkba
Vezesd őket vissza.

Töröld el a földről
A háboru rémét
S plántáld helyébe a
Rég várt örök békét.
Tedd nagygyá, boldoggá
Szép magyar hazánkat,
Szent Fiadért kérünk
Hallgasd meg imánkat!”

Szőcs Albert.

Használynk hadisegély posta-
bélyegyet!

Oberbauer A. utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák,
zászlók. stb. gyára. — Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

legjobbaink küzdeni mennek mindnyájunk érdekében.

Dolgozzatok azokért, akik eltávoztak!

A d a k o z z a t o k azoknak, akik itthon maradtak!

Nézzetek körül és lássátok meg a katonát, lássátok meg az ég felé nyúló, a menyhez könyörgő két kezét, lássátok meg ölelő, fiáról leszakadni nem akaró két karját, lássátok meg a búcsú kinszenvedését, melynek minden mozzanata egy-egy szomorú gyászmenet.

Nézzetek a feleséget, aki mint repkény fonódik a harcoss teste köré, nézzetek a végnélküli, hosszú csókokat, nézzetek az utolsó csókot, míg meg nem indul zörögve a kegyetlen vonat és nézzetek meg jól azután az asszonyt, a mint befogja a fiút, hogy ne hallja reményei temetését!

És lássátok meg a kis gyermeket, a bucsuzó katonáján, nézzetek meg az apa arcát akkor, amikor kétségbe esve tekint abba a két, mit sem sejtő, tiszta-vízű szembe, abba a gyermekarcba: az ő gyermeke arcába, abba a nagy talányba, mely mint a nyíló virág, tág szemével kérdi: miért buszulsz jó apám!?

Ti gazdagok, ti boldogok, ti itthonmaradtok nézzetek, lássátok és tegyetek!

Nézzetek és látni fogtok rongyokat, nyomorult viskókat, melyeket elkerül a napsugár.

Keressetek és a könnyek özönében, gyászfátyol mögött találni fogtok szegényt, ki éhezve keresi a munkát: nyomorultat, kit kórházhoz láncol a szenvedés; árvát, kit egy sírgödör tett hajléktalanná; találni fogtok alamizsnát kérő aggastyánt és kenyérért síró gyermeket.

Nézzetek körül és keressétek meg a zűrteteket! !

És akkor dolgozni fogtok és adakozni!

Mert: „Valamennyi dolognak kezdete és vége az emberi szívben lészkel” — mondja a „Háború és béke” nagy írója.

Az ember nemcsak önmagáért él és önmagának dolgozik. Hiszen mindnyájan azért vagyunk — azok, a mik vagyunk és azért élvezzük azt, amit élvezünk, mert

időtlen idők óta a multban éltek és dolgoztak emberek, akik nemcsak magukért éltek, nemcsak maguknak dolgoztak. Félretehát az önzéssel, e nehéz idők legocsmányabb bűnével, mert nem volna e világon semmi érték, amiért érdemes lenne élni, ha az emberek mindig csak azt nézték, számították volna, mibe kerül az nekik, mekkora áldozat, mekkora önmegtadásba és mindig csak maguknak, csak a saját életük számára dolgoztak, teremtetek volna.

Senki sem él önmagáért és senki sem hal meg önmagáért. És ez a nagy vigasztalás; mert legyen a földi élet bármily sötét, bármily nyomorult, — legyen a halálusa bármily keservesen nehéz, mindig megmarad az emberben a remény, sőt a biztos tudat, hogy valami szebb, nemesebb, hatalmasabb fog felszajzódni azon a helyen, ahol az életben verítkezve dolgozott és kétségbeesve szenvedett.

Az önző ember lelke rideg és hideg, mert mindig egyedül áll. Ő nem tudja, hogy szenvedés a mi rendeltetésünk, mert azt hiszi, hogy majd mosollyal az ajkunkon mondhatjuk el a Megváltónak, hogy mit végeztünk életünkben itt lenn a földön.

Pedig szépen az hal meg, aki szépen élt. A szép halál az igazi érték, a szép halál a szép élet jutalmazása.

A szép élet ma mind a harcosok mezén összpontosul, sehol sincs másutt igazi élet, mint a hol a halál sok száz kaszás legénye pengeti kaszáját soha nem látott aratásra!

És viszont ki hal meg szebben, mint az, aki mindnyájunkért esik el a csaták viharában? ?

Az övé a legszebb halál, mert az ő élete, küzdelme, szenvedése mindnyájunkért, a legszebben befejezett, a legszebben megélt élet.

Ezekért a harcos lelkekért kell dolgozzunk, ezeknek a küzdő fiainknak kell enyhítsük szenvedéseiket.

„A szenvedés terhéért senki sem veheti le az emberekről, de aki új bátorságot tud önteni beléjük, a fájdalom és szenvedés

viselésére, annak sok megbocsájtatik” mondja Lagerlöf Zelma.

Aki meg akarja ismerni a nagy örömeiket, annak végzettszerűleg meg kell ismernie a nagy fájdalmakat is.

Bátorságot öntené az értünk szenvedőkbe, enyhíteni a szent harc fájdalmait, ez a nagy cél, ez a nagy öröm és ezért sorompóba lépni sohasem késő. A patak, ha egyszer már lezuhant, nem térhet vissza többé útjára. De az emberi léleknek sohasem késő a megtérés; megtalálja az a helyes utat, legyen csak meg erre az akarat; az akarat, a mi az ember lelkét teszi, megszűli azonnal a helyes cselekedetet is!

De nem lehet kimélettel lenni azok iránt, akik az életben soha meg nem állottak és soha körül nem néztek, töprenkedve azon, hogy vajjon más ember boldog-e vagy sem? ?

Most mindenkinek az égre kell mindkét szemét irányítani, most nem lehet, nem szabad kancsalítani, mint Gusztáv Frenssen embere, ki egyik szemével a csillagokat, a másikkal a földi gilisztákat kereste.

Nincs az az áldozat, a mi sok volna azokért a harcoló, sebesült, szenvedő fiainkért, akik a magyar föld szabadságáért küzdenek.

Akik szembe szállnak vésszel, viharral, esővel, hóval és faggal, akik villámó szemekkel keresik az ellenséget és rátalálva, halált osztva, törve zúzva, feléjük dörögik a költővel:

„Ez itt magyar föld, az első foglalkó, magyar, tehát véres, szomorú fáradt, sívár, de harcos, de szép, de elpusztíthatatlan!”

Ezek a hősök a magyar nemzet szabadságáért, szebb, jobb, boldogabb jövőjéért, mindnyájunkért, mindenünkért küzdenek, szenvednek és halnak hősi halált; ezért a jövőért, ezért a holnapért mindenki, mindent fel kell áldozzon ha kell!

Mert van egy Holnap is. Az utolsó ítélet nem legenda. Eljön az kérlelhetetlenül és megszámláltat. Vérözönbe ül, aki azt

Szalay Máttyás, Hunnia nagyhete.

(Budapest. Élet kiadása 1914. éra 2 K.) 7 7

II.

Meg vagyok győződve, hogy amikor korunk irodalomtörténetét írják majd meg, Szalay könyvét előbb, mint a nemzet lelkének egy megnyilvánulása és az új költészet nemzetivé való tételének első nagyobb kísérlete granánt fogják elkönyvelni s csak azután térnek át a kötetnek, mint költői munkának, mint verseknek megbírlására. Ez a harmadik szempont.

A könyv két részre oszlik, amelyek összefüggenek, s mégis függetlenek egymástól. Összefüggenek egymással, amennyiben az első részben a megszemélyesített Hunnia, a nagyheti három utolsó napjának (nagyserda, nagycsütörtök, nagypéntek — az egyházi naptár szerint anticipálva) nagy vonásokban követett szertartási vázlata keretében, siralmaiban, zsoldárokbán, titkos jelenésekben elírja érényeit, bánatait és bűneit, amelynek utolsó motívuma a vigasztaló égi szó.

A második részben pedig a szentatyák felosztása szerinti hármast uton (figyelemre méltó a hármast út latin nevének kitünő magyaros fordítása: via purgativa — tisztulás, via illuminativa — szentülés, via unitiva — üdvözlés) vezeti a lelket a megújulás fele. Ennyiben összefüggne a két rész, viszont azonban függetlenek is egymástól, mert míg az első részben hazafias vonatkozású versek vannak (bár itt is van általános vonatkozású egy pár), addig a második részben csupán csak általános vonatkozású versek vannak, amelyek minden tisztuló lélekre alkalmazhatók. Ezt különös figyelmébe ajánljuk az „Egyházi közlöny” névtelen kritikusanak, aki a minden kritikán alóli kritikájában (22 1914. szám) elvileg reszkíroza meg ezt a nagyhangú, de aligha bizonyítható állítást, hogy „a hazafias versekből (sic!) egy egész vas-kos kötet roppantul sok, elég a hazafias lírából egy-kettő egy kötetben!?”

Ami a versek értékét illeti, tény, hogy nagy fába vágta Szalay fejszéjét, s bár ha azt kérdenők magunktól megoldotta-e a maga elé tűzött feladatát, habozás nélkül felelnék, hogy igen, viszont azonban azt sem hallgat-

hatjuk el, hogy a kötetnek nem minden egyes verse, s nem minden egyes része sikerült egyformán. Gyönyörű rész belőle pl. az egész nagyszerda, a nagypéntek második fele, a három ajtó ciklus, az egyes versek közül pl. az első szomorú lelkő Hunniának ő meghívásáról, nagyságáról és bukásáról, amelynek az E. K. által annyira kifogásolt része az Árpádházi királyok sorrendjének megének-lése, ennek a krónikások hangját és stílusát ügyesen utánzó versnek szerény véleményem szerint — nem is épen a leggyöngébb oldala — továbbá sikerült az első jelenés ciklusa, a szomorú lelkő Hunniának ő büntetéséről, a siralmasok ötödik siralma azokról, akik kivándorolnak, gyönyörű a hamu éneke stb. kevésbé sikerült pl. a nagycsütörtök második és nagypéntek első fele, minthogy e részben ismételtlen visszatér egyes gondolatokra (prostituáció), vagy pl. a beharangozó. Az összbenyomás minden esetre azonban inkább előnyös s a kötet nyeresége nemcsak katolikus, de egész hazai irodalmunknak. Igazán szívünkben őhajtanók, bár csak minél többen olvassák ezt a könyvet.

Szalayra nézve pedig határozott hala-

okozta, nincs pusztítóbb áradat a könnytengernél és a milliókból kiszajtott sóhajtas menyköves fergeteggé lesz, mely tép, tör és zuz — a népek történelmének időtlen idejéig!

Éz lesz az ellenségeink holnapja!

A mi békés, nyugodalmas, napsugaras Reggelünk!

De mi lesz azután?!

A világháboru vér- és könnytengere nem lesz még mindig elég áldozat ahhoz, hogy megszülethessék a világbeke hófehér galambja? ?

Egy angol katona örhelyén áll, elhagyatva, Délafrika aranymezőin, harctól küzdelemtől fáradtan, — beszél el Schreiner Olivia — és gondolkozik, hogy miért van ő oly távol hazájától, miért szenved, küzd és vérzik? . . . mikor hirtelen megjelenik előtte az Úr Jézus és így szól:

. . . . . „és el fog jönni a nap, midőn a csillagok, ha lenéznek erre a kis világra, nem fognak látni egy helyet se, hol a föld be lenne nedvesítve és feketítve olyan embernek vérével, kit embertársa gyilkolt meg; a nap fölkel keleten és lealszik nyugaton, végig árasztva fényét az egész kis gömbön, anélkül, hogy bárhol láthatna embert embertársától elnyomva. És az emberek kardjaikat átfogják alakítani ekevasakká és lándzsáikat oltókésekké; nemzet nem fog nemzet ellen fegyvert fogni és a háborúnak még a nevét is elfelejtik. Tövisbokr helyén fény fog nőni, vadrózsa helyett myrtus és ember nem fog embert elnyomni az egész megszentelt földön. A mily igaz, hogy holnap a nap felkél és elárasztja fényével a sötét halmokat és a sziklák ragyogni fognak tőle, épen oly igaz, hogy az a nap el fog egyszer jönni.

És én bizony mondom neked, hogy még itt is, e földön, hol most állunk, hol ma a sebesültek jalkiáltásai és átkozódó bosszúkiáltások töltik be a levegőt, még itt is, hol az ember hason csúszik, hogy megsebesítse embertársát a sötétben és hol egy holdnyi aranyező felér ezer lélekkel, hol egy marok csillogó sár megér egy fél népet és hol a keselyűk ember-

húson hiznak; még itt is el kell jönnie ennek a napnak!

Mert nem vagyunk-e testvérek és egy Atyának gyermekei? ? ! ! !

És mert sokan vannak a kételkedők, így folytatja az Úr: „Egykor emberek aludtak a pusztában és az éjszaka hideg volt és sötét. És amint aludtak, abban az órában, midőn az éjszaka a legsötétebb, egyikük felébredt. Messze keleten, félíg nyílt szempillám át látott egy hajszálvékony fehér vonalat, mely a halmok tetejét szegélyezte. És így szólt halkán társaihoz a sötétben: Virrad!

De azok szemüket ki nem nyitva azt felelték: Hazudsz, nem virrad!

Mindazonáltal felvirradott! ! !

Mert el kell jönni az egész emberiség békés, nyugodalmas, napsugaras Reggele!

A kath. gyermekvédelem ügyéről.

Folyó hó 2-án délután vettem a „Köz-művelődés“ 48-ik számát s mert az újság ingerének én sem állhatok ellen, azonnal fölszakítottam. Amint lapozok benne, a fenti cím kezdő sorai: „Az alcik-kászoni esperesi kerület“ stb. zavarba hoznak. No, most kikapok, gondoltam, mert erre a feltevésre az aláírás fényes neve is följogosított. Aztán elolvastam — izgatottan. Mert hát ma még nem lehetünk nyugodtak. Olvasás után megszántam szegény jó kartársaimat s elhatároztam, hogy a szerkesztő csillagalatti megjegyzését annál jobban kiélvezhessek, elveszem felőlük a gyanu árnyékát, mihelyt időm engedi. Mindenek előtt azonban elnézést kérek gyarlóságomért, mert eddig újságba soha sem írtam.

A dolog úgy történt, hogy elnöklő fő-esperes úr őszi koronagyűlésünkön előterjesztette a kath. gyermekvédelem rendeleit. „Megint kérnek“ szongott a levegőben. Úgy emlékszem borus, nehéz hangulatban voltam. Talán per associationem szemeim elé toltak a sok közül szörnyű

két-három eset. Szeptember közepének egyik reggelén szentmise után, ájultan találtam a szent Antal szobor előtt egy harcba vonultunknak áldott állapotban lévő feleségét, ki később a magához térőnek nehéz lélekzetével sirja el, hogy nincs, miben gyermekeit az iskolába küldje. A többi is hasonló ehhez. Hamarosan elgondolám, hogy az országos gyűtésekől alaposan kivettük a részünket. A tartalékok az elmúlt silány esztendőokban mindenütt felkeltek. Ha még lehet valami, csak nehéz önmegtagadás árán. S erre is borzasztó szükség van itthon. Meg aztán iskolai pénztár, avagy 50 filléres iskolai könyvtári járulék nálunk ritka helyen van. Oka ennek az, hogy a régi jó világban a patronus politikai községek mindennel elláták iskolájukat a községi pénztárakból, míg a kimerülés farszató útján terheiből le nem rakosgatták. Ujabbán pedig terheket kiróni vagy ilyen intézményeket létesíteni túlnéhez.

Ezt el is mondtam. Többen bólintottak hozzá. Elnöklő főesperes úr újra elmagyarázta a befizetések lehető útjait, módjait. Hivatkozott továbbá a rendelet erejére is. Mire ki kellett jelentenem, hogy én nem tudok fizetni, mert nálam sem iskola pénztár, sem 50 filléres iskolai könyvtári járulék nincsen. Sőt a rendeleti formát is kifogásoltam az „opportunitas“ szempontjából. Míg a háboru tart, nem engednék ki a falumból egy fillért sem, tudva a hadba-vonultak hátramaradottjainak államségélyezése körül történt igazságtalanságokról. Mire csönd lett s a vegyes hatások következményeképen néhányan mindjárt fizettek is. Kapacitáltak engem is, de én már az utolsó, kölcsönkért garasomat is régen kiadtam volt.

Aztán elfogott a láz és előtérbe lépett a lokalpatriotizmus, mely még minden sok fölött áll. Azt az indítványt tettem, hogy sok üdvös intézmény között az sem lenne utolsó dolog, ha a kerületi papság szervezeten évről-évre gyűjtést rendezne a csiksomlyói árvaház részére, melynek tudomásom szerint eddig vagy semmit, vagy igen édes keveset adtunk, s a kerület sok-sok koldus árvai közül néhányat legalább így boldogítanánk. Az indoklásban a többek között fölemlítettem speciális helyzetünket. Eddig csak leszóltak, egy-egy közepes kiterjedésű székely községnek ma igazán „rongy és éhínség“ között évi 6—8000 koronás személyi és dologi pátronatusi terhei mellett. Sokszor nehezen megközelíthető székely eredetű finnelvei alapítványaink szörnyen deválvalódtak, fajszereitünk s karakterünk értékének lekiesinylése mellett. De legfőképp, hogy az egyházra sok helyen és sok tekintetben rosszul sikerült birtokrendezéseknél nélkülözöttünk egy szakavatott egyházmegyei ügyész-félt, ki kezdetben talán útját állhatta volna, hogy az ősi székely kath. iskolák után a közből kiszakított erdős területek állami kezelésbe és tulajdonba ne jussanak. Micsoda iskolai pénztárak lettek volna, még a „Kis Pajtás“ részére is!

Igy maradtunk iskolai pénztár s mindjárt iskola nélkül, semmivel. De nem! Meg van még a „féltermés fél kepeje“, az igazi koldus tarisznya, melylyel a legújabb kor kiűzőhéről új csapatson nyomhatunk

dást állapíthatunk meg a bájos „Tűzkereszt“ óta.

Mielőtt letennék a tollat essek még egy pár szó Dr. Brisits Frigyesnek a Magyar kultúra idej 15. számában e könyvről adott bírálatáról.

Nem akarunk kiterjeszkedni arra a bírálat rövidsége miatt be nem bizonyíthatott, s így a szubjectív érzés értékével bíró megjegyzéseire, hogy Szalay Mátyást is elérte a modern magyar vallásos líra veszedelme: nem a lelkét adja, hanem a szavakkal játszik briliáns módon; innen van költeményeinek különös hangulata. Mintha valami absztrakt világ szűrődött volna át fantáziáján, amelyen keresztül csak itt-ott árad át a látomások csodálatának melegsége. Csupa elképzelt érzelem, politikus metafora halmozás és meseterkéség minden.“ De igenis szóvá kell tennünk azt az állítását, amellyel újra hangot ad egy sajnálatosan felburjanzott irodalmi tévedésnek, t. i. hogy Szalay Harsányi hatása érezhető s főképpen, hogy az újabb katolikus költészet Harsányi iskolája volna. Ezzel szemben le kell szögeznünk a történelmi igazság kedvéért a következőket 1. Harsányi ön maga volt, aki hangsúlyozta, hogy ő az első

új vallásos költő, 2. ő volt ismét az, aki szerénységében sietett megállapítani Sikről is, meg Szalayról is, hogy az ő „hatása“ alatt vannak. Innen a causalis viszony felfedezése Harsányi és minden más új kath. lírikus közt. Még mindenki emlékszik Harsányinak Erdős Renée megtérése idején az Élet akkori évfolyamában az aranyvedres asszonyhoz írt versére, amelyben Sik kötetének és Szalay elszort versének megjelenése után és dacára oly szerényen üdvözölte az aranyvedres asszonyt a modern kath. költészet berkeiben, amelyet ő eddig egymagában járt. Annak idején a hozzáértők mosolyogtak, a többiek megbotránkoztak a szerénységén. 3. A „post hoc“ még nem „propter hoc“. A pusztá dombeli elüljáróság még nem „hatás“ a többire. 4. A többieknek poézisa elsősorban katolikus, s csak ezután egyéb: Harsányi mindenegyb (főképp a forma) előbb jön, s csak aztán kapja meg a katolikum is mostoha örökségét. 5. Mindezek következtében nem hinném, hogy az illető „hatás“ alatt állók el lennének ragadtatva, ha egy kategoriába soroztatnak Harsányival, s pláne, ha mint nagyvezér mellé osztják be őket.

Vágvölgyi Józsiás.

új útakat. Segíteniük kellene magunkon, hogy másokon is tudjunk segíteni.

Igy lázitottam. S ennek folyamán képen most is kellett írnom, tiszta történelmi hűséggel, szeretett jó kartársaim mentegetésére. Tudom, hogy ebben a világháboruban túl löttem a célon. De így és megtörtént. Azonban meghajlok igaz szeretettel, hiszen jól ismer, e lap hasábjain előttem szóltott fényes, nagy név előtt. És újságírói működésem kezdetén pontot tesztek annak végére.

Nagy Antal.

Egy levélből.

A máramarosszigeti sz. Vincze-rendi nővérek főnöknéjétől kaptuk az alábbi, érdekes sorokat, amelyek a kozák betörés eseményéről számolnak be röviden és őszintén. „Midőn hallottuk, hogy közeleg az ellenség, mindenki fejvesztve menekült. Bennünket is folyton nyaggattak, csaknem kényszerítettek a menekülésre, de én kijelenttem, hogy nem hagyom el a házat s így nővérkéim sem akartak nélkülüm elmenni. A kórház nővérek nem is mehetek volna, mivel minden orvos és ápoló elmenekült, hagytak vagy 500 elme és vagy 100 más beteget. Istenbe bízva várjuk a történéseket. Mivel a kórházban nagyobb a biztonság, nővérkéimet oda küldöttem s csak harmadmagammal maradtam az iskolában. Ez volt szerencsénk, mert amely házban nem voltak emberek, mindent kirabolnak, tönkre tettek nemcsak a kozákok, hanem az itthon maradt csöcselék is. Benéztek a portán, s látva a két sz, szobrot és a nagy keresztet, tovább mentek.

Az orosz igen vallásos nép. Mikor bejöttek a város határánál eléjük ment egy deputáció a rk. és ruthén plebánossal az élükön. Midőn a főtiszt meglátta a menet élén vitt keresztet, leszállt lováról, megcsókolta, a többi pedig katonásan tiszteltgett. A piacon átvonulva egy gyönyörű himnust énekeltek. A kórház előtt megkérdezték a nővéreket, hogy kik ők? Mikor meghallották, hogy irgalmas nővérek és betegeket ápolnak, néhányan bementek és megvizsgálták a kórházat, nincsenek-e katonák és bombák elrejtve? Mikor meghallották, hogy az orvosok elmenekültek, nagyon megbotránkoztak s azt mondták, hogy ne is jöjjenek vissza, mert jaj nekik! A nővérek iránt a legnagyobb tisztelettel voltak. Tejük és élelmiszerünk nem volt, azért behajtottak 12 tehenet, feltörték a boltokat és hoztak apri kellett. Még a kápolnába is bementek mjsére és rózsafüzér átátosságra. Szóval, emberségesen viselkedtek velünk szemben. Már most csak attól féltünk, hogyha jön a felmentő sereg, felbombázzák a várost. Tartottunk is 36 órai Szentségünadást, hogy a jó Isten továbbra is óvjon meg a bajtól. Meg is óvott. Oly ügyesen lepték meg őket, hogy nem volt idejük a bombázásra. Remegve imádkoztunk és hála a jó Istennek, nem történt városunknak semmi baja, míg a szomszéd községek sokat szenvedtek.”

Cs.

A jövő év.

Milyen lesz a jövő esztendő?
Riport 1915-ről.

Most, mikor mindenki olyan nagy várakozással néz a jövőbe és szeretne az elkövetkező titokzatos idők sűrű fátyola alá bekukkantani; módunkban van feltétlenül megbízható forrás nyomán olvasóinkat az 1915-ik esztendő előszobájába bevezetni, elárulván a jövő évről néhány érdekes adatot.

Természetesen ma semmisen érdekel bennünket jobban, mint az, hogy mikor lesz vége a háborúnak, mik lesznek a következményei a győzelmünknek, jövő ilyenkor mi lesz a sorsunk, hogyan fogjuk a békés idő áldását élvezni.

Előre is kijelentjük, hogy mindezekre nézve nem ad felvilágosítást a mi legilletékesebb forrásunk, az 1915-ik év új nap-tárból ellenben sok olyan adatot tudunk kihámozni, ami megis csak bir ránk nézve valami értékkel.

Igy elsősorban megtudhatjuk, hogy a jövő év 365 naphól fog állani, — vagyis közönséges év lesz, az az február 28 napig marad a vendégünk.

Újév napja péntekre esik, ép így Szilveszter is péntekre.

A farsang rövid lesz, január 7. től február 16-ikig fog tartani.

Husvét április 4. és 5. ére esik, pünkösd pedig május 23. és 24. ére.

Karácsonyt, vagyis december 25. és 26-ikát szombaton és vasárnap ünnepeljük.

Kettős ünnep husvétön, pünkösdön és karácsonyon kívül egy lesz: mindenszentek napja, amely vasárnap mellé hét-főre esik.

Pirosbetűs ünnep — diákok bánatára — egyszer vasárnapra esik: Nagyboldogasszony, aug. 15-én. A többi ünnep hétköznap lesz.

Vizkereszt (január 6-án) pénteken. Gyertyaszentelő (febr. 2-án) kedden. Gyümölesoltó (március 25.) csütörtökön.

Áldozócsütörtök (május 13.)

Ürnapja (június 3.) csütörtökön.

Péter-Pál (június 29.) kedden.

István király (augusztus 20.) pénteken.

Kisasszony napja (szeptember 8.) szerdán.

Szeplőtelen fogantatás (december 8.) szerdán.

Végül megemlítjük a gyöngébbek kedvéért, hogy jövőre is tél után tavasz következik, tavasz után nyár és így tovább. Azután megjegyzük, hogy farsang vasárnap és szent-háromság-vasárnapra, nagy-péntek péntekre, áldozócsütörtök csütörtökre, pünkösd első napja vasárnapra esik, azért hát kiki jól nézze meg a naptárt, mielőtt megvenné és ha másképen volna benne, utasítsa vissza, mint értéktelen hamisítványt.

Papjaink a harctéren.

A felsőmagyarországi harcokból Budapestre hazatérő Deckert Márkus tábori lelkész a következőket beszélte el egyik újság munkatársának:

— Fent, ahol harcoltak, vastag hóréteg fedí már a mezőket. Nappal még langyos

enyhítik a hideget, de éjszaka dermesztő szél sívít a hegyormokról. Egy hét alatt kétszer történt meg, hogy egész éjjel szakadatlanul bömböltek az ágyuk és roptak a puskák. Most sem tudom megérteni, hogy bírtuk el. Az ütközet reggel ért véget, az oroszok véres visszaverésével. Akkor kezdődött az én munkám.

— A harc alatt a tűzvonal mögött 10—15 méternyire tartózkodtam egy meglehetősen mély gödörben. Lövedékek sivitottak el fejem fölött. gránátok robbantak fel mellettem. Az egész idő alatt félhangon imákat mondtam azok lelkiüdvéért, akik e szörnyű küzdelemben elestek. Időnként egy-egy már bekötözött sebesültet hoztak arra a szanitészek. Egyszer felém támolygott egy főhadnagy. Valósággal belezuhant a gödörbe, amelyben voltam. Halántékából patakzott a vér. A sötétségben is felismertem, hogy pap vagyok.

— Vízet, tisztelendő úr! — suttozta, — s ezt a levelet az édesanyámnak. . .

Mire rávilágítottam kis villanylámpámmal, már kiszenvedett. Utolsó levelét feladtam.

— Mi tábori lelkészek az ütközet befejezése után a szanitészekkel együtt járjuk be a csatateret. Akiben csak egy kis élet van, azt élesztgetik, felülítik és elszállítják az egészségügyi katonák. Mi papok a haldoklókkal és a halottakkal foglalkozunk. Állítom, hogy az utolsó kenet felvétele megnyugvására, vigasztalására szolgál annak, aki már érzi a halált. Hány kékülő ajak lehetett utolsó csókját a feszületre, melyet feléje tartottam, hány elhulló kéz szoritotta meg végső erőfeszítésével az enyémet!

— A harctér haldoklói között nincs felekezeti kérdés. Hitemre mondom, hogy egy esetben, amikor egy sebesült fölé hajolva, tisztán halottam, hogy „Jud“-nak mondja magát, héberül mondtam el felette a halotti imát. Leírhatatlanok azok a jelenetek, melyeknek tanuja voltam. Istenem, mennyi jószág és részvét van az emberek szívében a közös szenvedés nagy perceiben. Saját szememmel láttam, mikor

egy sebesült kozák arcon csókolta haldokló szomszédját, egy magyar katonát és újjával a kereszt jelét rajzolta homlokára, mikor az örökre lehunyt a szemét.

— Mélységesen szomorú és megható a harctéri temetés. Ha az ellenség eltávozott, megássuk a sírgödöröket s minden gödörre annyi keresztet, vagy fejfát tűzünk, a hány hős nyugszik benne. Az elesett legénység közül 5 — 10 ember kerül egy sírba, a tiszteket leginkább külön temetik. Egy huszárfőhadnagy zsebében különös levelet találtunk. A felesége írta annak a napnak a dátumával, melyben a főhadnagy harcba indult és mind a ketten aláírták. A levélben az asszony azt az óhaját fejezte ki, hogy férjét, ha elesnék, külön megjelölt sírba temessék, mert haza akarja hozni a holttestét. Ezt a főhadnagyot egy kis domb tetején hantoltuk el, nagy követ hengerítettünk sírjára és nyomban értesítettük az asszonyt.

— Mialatt a szanitészek temetnek, a tábori lelkészek misét mondanak és sírről-sírra járva, beszentelik a hantokat. A kö-

zeli helyiségekből, birtokokról seregestől jönnek ki a nők, szegények és gazdagok, automobilon és gyalog. Hozzák a szebbnél-szebb koszorukat és a részvét igazi könnyeit sirják az idegen sírok felett.

A vallásoktatás védelme.

Irta és elmondotta Székelyudvarhelyen a főgymn. dísztermében 1814. június 27-én az esp. kerületi általános tanítói gyűlésen

Bálint Zoltán.

IV.

A vallásoktatás szükséges a magyar nemzeti supremacia megőrzése szempontjából is. A Budapesti Hirlap vezércikkében kifejezést is adott ezen felfogásának s a vallásoktatás szükségességét és nyilvános vizsgatételét helyesli és követeli, mint ellenőrző eszközt a nemzetiségi igazításoknak. Nagyon helyesen, mert mihelyt a vallást magánügynek minősítik s a léleknek művelését a vallásos érzésnek plántálását a papok végzik a templomban, akkor —tisztelet a kivételnek — lelketlen agitátorok, pánszláv és dákoromán popák igazthatnak a magyar nemzeti állameszme ellen, önthetik a gyermekekbe a faji és nemzetiségi gyűlöletet, akkor nem őrizhető ellen a vallásnak sem módszere, sem anyaga.

Ezzel pedig az ezeréves Magyarország közelebb jut ahhoz a ponthoz, mi Lengyelországnak jutott osztályrészül.

Ha tehát Krisztus szellemében neveljük a gyermeket, válik belőle egész ember, ki szeretni fogja felebarátját, embertársait, javát akarja a magyar hazának s ha kell életét is adja érte. Az ilyen ember szorgalmas munkájával előmozdítja a haza társadalmának gazdasági emelkedését. Az ilyen emberekből alakult társadalomban corruptió csirjáz meg nem veti, panamák elő nem fordulnak s az erkölcs telenség orgiákat nem rendez a nemzet sülyedésére. S hogy ez így legyen, reánk vár a feladat tanítókra. Nekünk tudnunk kell azt amit Voltaire mondott, hogy „az emberiség érdekében zabolára van szükségünk, mely a fejedelmet fékezze, a népet oltalmazza s ezen zabolá a religió.”

Ez az a religió, mit Krisztus hirdetett, melyet életével, csodatételeivel bizonyított; halálával és feltámadásával megpecsételt.

Ez az a religió, melynek szellemében kell nevelni az embert, kis korától kezdve.

Aki kicsinyes érdekből, hangulatkeltésből, feltűnési viselkedésből, nagyzási hóbortból, vagy a papok iránti gyűlöletből akarja a vallásoktatást kirekeszteni az iskola terneiből s helyébe a destruktív szellem hívei által szerkesztett atheista elveknek akart tért nyitni, az ilyen az Egyház akarja szűkebb térre szorítani s Krisztus nevelő munkáját korlátozni a megújulásban. Ezeknek az uraknak ideáljuk nem az isteni Üdvözítő, hanem Jászi Zsigány, Bokai s inkább hisznek az Új korszak és Világ hasábjain megjelent arcpirító hazugságoknak mint Krisztus békét, szeretetet és boldogságot hirdető evangéliumának. Az ilyenekre ráillik Vassington mondása, hogy „aki a népet vallásától akarja megfosztani, az vagy ostoba, vagy gonoszlelkű, egyik a kettő közül minden esetre, vagy mind a kettő egyszerre.”

Méltoztassanak a következő határozati javaslatot elfogadni:

1.) Mondja ki a közgyűlés, hogy a legnagyobb felháborodással van eltelve a pesti radikális tanítóóság s általában a vallásoktatás ellenségeinek azon merénylete alias terve ellen, mely az iskolákból a vallásérkölszi nevelés kiküszöbölését célozza.

2.) Ünnepelesen tiltakozik ezen alias terv megvalósítása ellen s tiltakozásának akképen ad kifejezést, hogy a vallásoktatást, a keresztény nevelés követeli a tanítás minden ágában s ezért igyekezni fog a társadalmat meggyőzni a vallásoktatás szükségességéről.

3.) Elfogadja a cegléd-kecskeméti tanító egyesületnek azon határozatát, hogy felirattal fordul az Orsz. Kath. Tanügyi Tanácshoz, hogy a tiltakozásokat foglalja memorandumba s juttassa a koronás király elé, hogy lássa a legfőbb kegyúr azt az aknamunkát, melyet a társadalom erkölcsli nihilistái folytatnak a haza és a trón ellen.

4.) Követeli a vallásoktatás védelmére a kath. autonómiának életbe léptetését.

5.) Feliratban fordul a közgyűlés a parlamenthez, a politikai pártokhoz és vármege törvényhatóságához, hogy tiltakozzék a vallásoktatásnak az iskolából való kizárása ellen

T. Közgyűlés! Sok érvet lehetne felhozni a vallásoktatás védelmére. De az elmondottakból is meggyőződhetünk arról, hogyha élni és létezni akarunk Európa közepében, akkor az őseinktől öröklött szent vallásunkat ápolni és fenntartani — nekünk tanítóknak szent és erkölcsli kötelességünk, hogy a Dante Divina Comediajának paradicsomi képe itt a földön megvalósuljon.

A jó könyv.

Becsuktam a könyvet Kár, hogy vége;

Pedig nem volt ez igaztó regény;

Szivjóság, erény vivot itt esaták

A bünnel, mely itt oly utálatos.

Amily csodás és elkerülhetetlen

Mohón falt könyvek új meséiben . . .

Lehet, hogy kinszet, melyet rozsdá marhat,

A lelkes író nem gyűjtött e könyvvel;

De szíveket tett jökká nemesekké.

. . . Letettem a könyvet. — És érzem én.

A lelkem épült, jobb lett általa.

Most még inkább fogok szeretni;

A lelkem irgalommal lesz tele;

Nemes leszek, miként a drága gyöngy . . .

— Óh, légy áldott te, szürke kis könyv!

Talán a mennyből hullott alá

Egy angyal, ki az írott szó hatalmát.

Átkát vegy üdvös voltát ismeri . . .

Óh, légy áldott te szürke kis könyv;

Legyen áldott, aki jó könyvet ír!! . . .

Földes Zoltán.

H I R E K.

— **Főpásztorunk** vasárnap e hó 6-án Budapestre utazott.

— **A kalocsai érsek üdvözlése.** Főpásztorunk Várady érsek s. b. t. t. történt kinevezésekor ily sürgönnyel üdvözölte:

Várady érsek Kalocsa. Nagyméltóságodat legfelsőbb kitüntetése alkalomból papságom, híveim és igazgatótanácsom nevében tiszteletteljesen üdvözlöm.

Majláth püspök.

Válasz: „Nagyméltóságodnak papsága, hívei és igazgató- tanácsa nevében is tolmácsolat kegyes üdvözlét tiszteletteljesen fogadva, azt legbensőbb köszönetemmel visszonzom. Várady érsek.”

— **A gyulafehérvári „Leányok Mária Kongregációjának”** tagjai f. hó 18-án Fogadalm megújítás és díszünnepélyt tartottak. A fogadalm megújítást d. e. 8 órakor az Irgalmas Nővérek zárdatemplomában, az ünnepséget délután fél 5 órakor a zárda nagyertermében tartották következő műsorral: 1. Bellini, Norma Ouverture. Zongorán játszották: Casteletto Modesta kongr. és Krizmanits Eleonóra kongr. jel.

2. Kiss Menyhért, Censztochoi legenda. Szavaltá nagy hatással Gyulay Gizella kongr. 3. Tota pulchra és Mária. énekelté a kar. 4. Ünnepi beszéd. Mondotta dr. Szentiványi Róbert theol. tanár. 5. Bethoven, Concert. Zongorázta Székál Margit kongr. 6. Szepessy- Kerner, Stella Maris. Melodráma. Zongorakisérettel előadta Gyulay Irma kongr. 7. Téged, Anyánkat énekelté a kar.

Az ünnepélyen részt vett a székeskáptalan papság és díszes ünneplő közönség.

— **A gyulafehérvári polgári leányiskola** III- oszt növendékei közül többen a sebesült katonák karácsonyi ajándék alapjának javára december hó 13-án d. u. 5 órakor a Hungária szállóda éttermében szavaltat és színi előadást rendeznek.

— **A marosvásárhelyi r. k. felnőtt leányok** és polg. iskolások Mária- Kongregációi f. év december 8-iki főünnepükön az Imakulata tiszteletére fogadalmújítást és díszülést tartottak.

Fogadalmújítás a zárdai kápolnában d. e. 8 órakor volt. A szentmisén közös sz. áldozás volt. A díszgyűlést a zárdnagyertermében tartották.

— **Hadi kölcsön jegyzés.** A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium alapjaiból 19600 koronát jegyzett a hadikölcsönre, a tanulóifjúság 400 koronás hadi kölcsönt vett egy létesítendő intézeti alapítvány céljaira, a tanári testület tagjai pedig, összesen 5000 koronát meghaladó hadikölcsönt jegyeztek. Erdélyi r. k. státusi intézetünk ilyen mértékben igyekezett támogatni a hazafias hadikölcsön jegyzést.

— **Karácsonyi szeretet adományok.** A gyulafehérvári r. k. főgimnázium tanártestülete és tanuló ifjúsága minden tőle telhetőt megtett, hogy hadbavonult katonáink javára lehessen. A tanulóifjúság gyűjtéséből már előbb 164 kgr. prémet és meleg ruhát küldtek be a hadsegélyző hivatalnak; most pedig karácsonyi szeretet adományul 560 koronát gyűjtöttek az intézet lelkes tanulói és tanárai, akik közül különösen kivált a gyűjtés körül kifejtett buzgóságával Rákóczy Béla, a III-ik oszt. főnöke, az ő szorgos és ügyes diákjai alig egy hét alatt 370 koronát gyűjtöttek a nemes célra. Ezen pénzgyűjtéssel együtt több mellényt és cigarettát is küldött az intézet a hadsegélyző hivatalnak.

— **Ifjúsági előadás.** Gyulafehérvárt a mult héten dr. Márfy ifjúsági színelőadást rendezett a tanulóifjúság részére az Uránia mozgósínházban, amikor Pásztor Árpád: „Ferenc József azt izente” c. darabját adta elő. December hó 4-én Krasznai Ernő színgazgató tartott hazafias

művész-előadást, amelynek műsorában Endrői: A hazáért c. verse, Nem mehet a háborúba c. alkalmi dal, a kis királyból a „Hulló esillagok”, Vályi Nagy Gusztáv: Vallomás-a, Szép Ernő: Imádsága, Száray Gyula: Vitézi ének Rákóczy Ferencről, Cigányleány belépője a Rika operából, Kiss I.: A kötők, Móra Ferenc: Üzenet haza c. költeménye, Foház az Úrhoz magyar hazánkért és Heltay: Akik itthon maradtak c. darabja szerepeltek. Az ifjúsági előadások jól sikerültek s a szegény jó színészeknek is egy kis támogatást nyújtottak.

— **A kolozsvári gimnázium** Mária Kongregációja ma este 6-kor a plébánia templomban első tagfelvételt tartja. Felvételt püspök urunk végzi, a szt. beszédet dr. Szentiványi Róbert tartja.

— **Szentóra ájtatosság** volt múlt vasárnap az irtalmas nővérek templomában.

Ez ájtatosságot teljesen a háboruban küzdőkért ajánlottuk fel. Az igazgató elő-mádkozta a kereszti ájtatosságot háboru idején mely az Euch. Értesítőben jelent meg, mely imák könyveket csaltak a szemekben aktuálisuk miatt. A templom zsfőlétség megtelt, több sebesült katonája is részt vett. A gyönyörű énekek még inkább emelték a hatást. Ajánljuk ez ájtatosságot a fiók egyletek figyelmébe.

— **Meghívó. Az Alsóhérmegyei Történelmi, Régészeti és Természettudományi Egyesület** í. é. december 20-án d. u. 4 órákor Gyulafehérvár város tanácstermében tartja rendes választmányi gyűlését. s. é.

Ezen gyűlésre az egyesület összes választmányi tagjait tisztelettel meghív Gyulafehérvár, 1914. dec. 12.

Az elnökség.

E választmányi tárgysorozata:

1. Titkári jelentés. 2. Múzeumi és könyvtári jelentés. 3. A Múzeum bővítéséről számadás és jelentés. 4. Pénztári jelentés és számadás az 1914-ik évről. 5. Költségvetés 1915-re. 6. Indítványok.

— **A magyar kath. egyház** egy nagy embert veszített el a f. hó 6-án Andor György dr. miniszteri osztálytanácsos személyében. Mély vallásosság, mély tudomány, fáradhatatlan buzgóság töltötte ki életét. Mi, akik személyesen ismertük őt, nem tudjuk, hogy a szeretőszívű és mindenkit lebilincselő férfit gyászoljuk-e benne, vagy a Krisztus ügyeiért a legnagyobb fáradságot magára vevő lelket sirásuk-e? Adj Uram örök nyugalmat neki.

— **Hősi halál.** Székelyudvarhely városának két halott hőse van. Gotthárd János polgármester János nevű és Soó Gáspár nyug. gím. igazgató László nevű fia. Mindkettő az északi harctéren nyerte el az örök élet pálmáját. Az egyiket régi baja támadta meg a lövészárkban kötelesség teljesítés közepett, a másikat pedig egy irtalmatlan golyó találta homlokán és ott-totta ki nemes életét. Fájdalmunkban vigaszt adhat az a felemelő tudat, hogy az édes hazáért és a székelységért szenvedtek hősi halált!

— **A magyar kath. főpapság 3 millió koronát ajándékozott háborus célokra.** Mit szölköz a nagyszertű tetthez ti rongylelkű bábok, akik a nemzet válságosan komoly

napjaiban is megrálgalmazhatók mosdatlan szájjal a hazafiás kath. főpapságot? Gáthy Simon úr megörökíti-e őn a P. H. hasábjain a „dözsölő” püspökök 3 milliós adományát? Bizonyára csak eldugva valamely céda hirdetés mellé, mert ez náluk így szokás. Mikor mi teszünk nagyot nemeset, akkor mindenki a hallgatás jótékony köpenyébe burkolódik és nem akar tudomást venni róla, de ha egy lipótvárosi „hazánk fia” (?) ad 10 koronát „hazafiás” vagy „közművelődési” célra, annak hönusakat zengenek. Nekünk ugyan nem kell az ócska dicsőség, mert mi az örök élet jutalmáért fáradsunk, de mégis fáj, hogy reánk minden tudós (?) és tudatlan kiölti nyelvét és nagy hangon hazafiatlanságról vádol. Feleletet megkapták krisztusi lelkiületünkhöz illően és ha még most is áskálódtok ellenünk, akkor szívetekből kivesszét a becsületérzés legutolsó cseppje is, és akkor ti a hazának legnagyobb ellenségei vagytok! !

— **Templomi hangverseny Brassóban.**

December hó 6-án d. u. 4 órákor a szent Ferenc-rendi nővérek iskolájának növendékei a ragyogóan kivilágított templomban 12 válogatott pontból álló templomi hangversenyt rendeztek a háboruban sebesült katonák javára. A hangverseny művészi szintáján mozgó volt s a legkényesebb izlést is kielégítette. Ragyogóan tiszta intonálás, tökéletes összhang, teljesen érthető szövegkijelzés, három nyelven, s a zenei gondolatoknak színes kidomborítása tették a hangversenyt igazán élvezetessé. A műsor összeállítása is szakértő gondos kezekre vall, mert változatos volt s zeneileg nagyon értékes minden száma. Mély-séges áhítatot éreztünk a szívünkben, amikor azzal a gondolattal távoztunk a templomból, hogy most az irgalom, szeretet s az ártatlan gyermekszívek melegsége összeölelkeznek a hősiességgel.

— **Absztinens Pap.** Most megjelent novemberi számáról nem lehet a sablonok szerinti ismertetést adni, és pedig azért, mert e lap a benne rejlő eszmék által magasan kiemelkedik a mindennapiság szürkeségéből. Olvasni kell mindenkinek, hogy fogalmat alkothasson magának nivójáról és értékéről. Prohászka lendületes vezércikkében meggyőzően bizonyítja, hogy az anti-alkoholizmus valóságos kultúrtűnet, amelynek állandósítása ép oly pontos a nemzetre, mint a most dúló háborúnak szerencsés befejezése. Olvasunk az anti-alkoholizmusról, mint a társadalom erkölcsi súlyedésének egyik főokáról, a Keresztgyesület szervezésének szükségességéről a papnevelőkben, háborus absztinens mozgalmakról, amelyekben nemcsak az érvek vas logikája nyilatkozik meg, hanem a szerzők mélységes haza és emberszeretete is. Szerkesztő-kiadója Schürger Ödön plébános Batizfalván, Szepes m., a ki papoknak 2. tanítóknak 1 koronáért megküldi ezt az igazán korszerűség-szülte lapot.

— **A gyulafehérvári katonai parancsnokság jóakarató figyelmébe!** Sándor János belügyminiszter 1914. aug. 23-án kiadott rendeletében szigorúan tiltja katonáink egészségének és harc képességének érdekében, hogy a hadba vonulók

a közönség köréből bárki a vasúti állomásokon szeszesitalokkal megajándékozta, szept. 4-én pedig „nemcsak a hadbavonuló, hanem ép úgy a harcmezőről hazatérő sebesült és egyáltalában az összes átutazó katonákkal szemben, érvényesnek mondja rendeletét. E nemes intézkedések célja az volt, hogy katonáinkat megóvják az alkohol élvezése okozta bajoktól. Ez nagyon szükséges és hasznos volt, de egy harmadik rendelet is szükséges lett volna, amely szabályozza a katonáknak saját pénzükön vásárolt alkohol fogyasztását. Mert az valóban csúfsága a fennemlített két rendeletnek, hogy a kiképzés alatt levő katonák gyakorlatozás közben a pihenési idő alatt a körülöttük csapatosan ólálkodó pálinka árusoktól 4-5 pohár mérget is vásárolnak maguknak. Sokszor szomorúan láttuk, hogy kifilt, gyümölcsöt és más ételneműt korántsem vesznek annyit mint pálinkát, pedig az mégis csak jobban táplálná és melegítené őket — nem én mondom ezt, hanem nagytekintélyű szakemberek. Bár gyöngye a szavunk, hogy a belügyminiszter úrtól újabb rendeletet kérjünk, mégis hisszük, hogy a városunkban működő, nemeslelkű katonai parancsnokság jogos fájdalomukat észreveszi és eltiltja legáltalában a gyakorló téren katonáinknak a pálinkaivást.

— **Magáncsomag forgalom a tábori póstákkal,** December 5-iktől bezárólag december 15-ig minden tábori postahivatalhoz újabb lehet csomagokat küldeni. A csomag súlya legfeljebb 5 kilogramm, terjedelme bármely irányban 60 centiméter lehet. Tartalmazhat ruházati cikkeken kívül könnyen nem romló élelmiszereket, konzervet stb. dohányt és szivart is. A burkolat csak viaszos vászon, vagy vízálló más szövet, avagy jól leszögezett faláda lehet. A címet lehetőleg magára a burkolatra, vagy külön választonlapra úgy kell írni, mint a tábori postai leveleknél. A választonlapot nem szabad a burkolatra ragasztani, hanem tartósan oda kell varni. Célszerű, ha a címet másolata a csomag belsejében el van helyezve. A feladó tartzik a szállítólevélre „saját veszélyemre” szavakat felírni. A szállítólevél szelvényére csak a feladó nevét és lakását szabad feljegyezni. Bérmentesítési díj 60 fillér. Ha a csomagot a címzettnak bármely okból nem lehetne kézbesíteni, a tartalmat a rászoruló legénység közt osztják szét.

— **A Kézdivásárhelyi Paedagogiai Társaság téli programja.** A társaság téli föl-olvasásaival főleg arra céloz, hogy a közönséget a háborúval összefüggő kérdésekről tájékoztassa. Ezért a helyi társadalomnak néhány kiváló alakját nyerte meg előadásra. Hász József dr. törvényszéki elnök „A háború és jog”, Király Aladár dr. háromszéki megyei alispán „A nép lelke”, Oláh Dániel főesperes „A vallás átalakító ereje a nő lelkében”, Szilveszter Ferenc dr. „A háború és béke szociológiája”, Török Andor dr. polgármester „A háború és pénz”, Vargha Béla dr. ügyvéd a „Vörös-Kereszt céljai és működése” címen tartanak előadást. Az előadások jövedelmét a kézdivásárhelyi Vöröskereszt-üldölőháza javára fordítja a vezetőség. Az első előadás december 6-án délelőtt folyt

le szép számú közönség jelenlétében. Az elnöki megnyitót után Vargha Béla tartotta meg az említett tárgyról gondos, választékos stílusban ismertetését. A műsort kiegészítette két karéneke, melyeket a polgári leányiskola növendékei adták elő igen szépen és Schlosser Frigyes meg Kovács László hegedű duettje. Az ünnep a jótékony célra 44 kor. 50 fillért jövedelmezett.

— **Tallózások.** A temesvári cs. kir. katonai parancsnokság értesíti a nagy közönséget, hogy a harc téren vagy állomáshelyeiken időző katonák látogatását szüntessék be, főleg azok, akik államsegélyt élveznek, mert akik pénzüket ilyen céltalan utazásokra fordítják, az államsegélyt el fogják veszíteni. — A gépeinek eladásából sok magyar pénzt szerző Singer Co.

varrógép részvénytársaság — amit távirati tudósításokból értesültünk — 250.000 koronát adományozott az orosz vörös kereszt egyletnek, míg ugyanakkor a magyar Vöröskereszt egy fillér sem látott abból a sok-sok ezer koronából, amit a jeles varrógép r. t. a magyar vevőközönségtől zsebre vágott. — „Az alkoholizmus óriási csapása és esküdt ellensége az emberiségnek, — mondhatnám az ördög sacramentuma.” Prohászka püspök szavai. Kell, hogy komoly gondolkodásra indítson bennünket! — Erdélyi testvéreink megalapították Budapesten az Erdélyi Egyetemi és főiskolai hallgatók körét, hogy a főváros bomlasztó légkörébe kerülve erkölcsi és anyagi érdekeiket megvédjék. Fiúk! csak bátran előre! !

Szerkesztői üzenetek.

V. Bizony szegény Magyarországot sokszor felültetük. Nem rég 40 szobával bíró püspöki palotáról írt, mit a sebesültek elfoglaltak sőt még az udvari papok is kiszorultak! Ujabbán — mikor püspök urunk már rég Pesten járt — hozza, hogy beteg „de komoly aggodalomra nem ad okot.”

X. Ha valaki haragszik és nem akar kibékülni, feloldozásban nem részesülhet. Ez nagyon természetes. A harag dolgában önmagukat csalják az emberek

Fehér vászon- és lenrongyok bármily mennyiségben vétetnek:
Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

Parla italiano e francese. OLASZ NEMET. VILÁGNELVEKET. TANÍTÓ NÉLKÜL. SCHIDLOF DE 1000 SZÓ MÓDSZERÉVEL.
AZ EGYES NYELVTANOK 10 FÜZETBEN TELJESÉK A 60F. DÍSZES VÁSZONMAPPÁBAN 7K. EGYBEGYÜJTVE 7K.
KAPHATÓ: **SCHÄSER FERENCZ** papírkeresk. Gyulafehérvár.

Egy németül, magyarul és románul beszélő 55 éves róm. kath. özvegy — egészséges — teljesen munkaképes — kisebb háztartás vezetésére alkalmas — jó szakácsné, minden tekintetben megbízható — takarékos — szorgalmas — munkás és bürgő ajánlkozik szerény fizetés mellett — papi vagy más házhoz gazdasszonynak.
Én öt nyugodt lelkiismerettel ajánlom
Müller J.
boicai plebános.

Fleischer János
(Keresztény katolikus cég.)
egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-utca 9. sz.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák
készítésére rendeztem be. **Mindegyik egyházi ruhák:** casulák pluvialék velumok, baldachinumok minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készítettnek.
Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat**, mint ár és minőség tekintetében. — Tessék meggyőződni róla.
Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. — **Költségvetés és árjegyzék ingyen!**
Személyesen is megjelenek.
16* 12—26

TELEFON SZÁM 16. **Schäser Ferenc, Gyulafehérvár.** TELEFON SZÁM 16. SZÁM

Feltűnést kelt a teljesen látható írásu eredeti amerikai **FOX-írógép**
legújabb modellje.
Dijtanul bárhol bemutatom.

IRÓGÉPKELLÉKEK: szénpapír, szallagok, írógéppapírok stb., különféle gyártmányokat, eredeti gyári árban állandóan raktáron tartok.
Jgyvedeknek és hivataloknak r szletfizetésre is szállítok.

Naponta friss élesztő!

LABUD JÓZSEF
(ezelőtt özv. Lakner Antalné)
GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR
(a városháza szomszédságában.)

Sütőde és lisztraktár

Ajánlom elsőrendű friss süteményeim, u. m. tejes és vajas kiflit, sós kiflit, sós fonotat, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet. Dusan felszerelt **lisztraktáromban** házi kenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet, melyek kizárólag csakis a hírneves **NEUMANN TESTVÉREK** cég aradi gőzmalma örleményei.

Naponta 2-szer kenyér-sütés.

A pécsi 1907. évi orsz. kiállítás. az Orsz. Ipar-egyesület által nagy ezüst éremmel kitüntetve.

Krisztián József és Fia
méhviasszgyertyagyár, méz, fáklya és viasz raktára

Számos évek óta a pesti szűkegyház és más plébániák templomi viaszgyertya, örökmeze, olaj szalitja.

Alapított 1829-ben.

Ajánljuk a főtisztelendő plebános urak becses figyelmébe kitűnő minőségű és az egyház rendelkezésére megfelelő valódi méhviasszból készített templomi és egyéb viaszgyertyáinkat bármily nagyságban és az összes templomi kellékeket. — Kívánatra árjegyzékünket elküldjük.

Teléfonoszám: 42.
92-41-02

PÉCSETT. Főüzlet: Szigeti országút 3. sz. Fióküzlet: Jókai-tér 9. szám.

VILÁGHÁBORÚ

képes krónikája.

A világháború összes eseményeinek hű és érdekfeszítő leírása
kötöny írók tollából, rendkívül sok érdekes képpel.

Megjelen minden csütörtökön.

Hetenkint egy füzet jelenik meg. Egy füzet ára 24 fillér.

Vidéki megrendelések csak utánvétel vagy a pénz előzetes be-
küldése ellenében eszközöltetnek, Egyes füzetek beküldéséért minden
füzetért 5 fillér, 4 füzet egyszeri küldésért 10 fill. póstadíj fizetendő.

Eddig 7 füzet jelent meg.

Kaphatók: **A püsp. Lyc. Könyvnyomdában
Gyulafehérvárt.**

Katolikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvo-
nalon szerkesztett szépirodalmi ké-
pes lap. Nem hiányozhatik egyetlen
katolikus intelligens család asztalá-
ról sem. Szerkeszti jeles katolikus
írók gárdája élén Izsóf Alajos. Előfi-
zetési ára egész évre 20, félévre 10,
negyedévre 5 K. Szerkesztőség és
kiadóhivatal, Budapest, VII., Damia-
nich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a
változatos tartalmú, aktuális képek-
ben gazdag folyóiratot közönségünk
figyelmébe s támogatásába.

Fehér vászon- és lenrongyok

bármily mennyiségben vétetnek:

Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

Harcztéri térképek

Páris és környék	60 f.	Antwerpen, Lüttich és Namur várainak térképe	60 f.
Középeurópa	1.40 f.	Osztrák-Magyar, Német és Orosz határszéli részek térképe	1.20 f.
A francia-német harcztér	72 f.		

megrendelhetők

Schäser Ferencz

könyv-, papir- és írószerkereskedésében

TELEFONSZÁM 16.

GYULAFEHÉRVÁR

TELEFONSZÁM 16.

A plebániáknak és lelkészi hivatalok-
nak szükséges összes

Egyházi nyomtatványok

valamint a zárszámadásokhoz szükséges

RELATIÓK

kaphatók a Püsp. Lyc. Könyvnyom-
dában Gyulafehérvárt.